

Dumitru FILIPEANU

Florin-Alexandru LUCA

Universitatea Tehnică "Gheorghe Asachi" din Iași

DPPD – Economie și Marketing

DISRUPTING SHOCKS IN POSTWAR GLOBAL ECONOMIC EXPANSION

empirical
studies

Keywords

Economic crisis

Inflation

Unemployment

Developed countries

Developing countries

JEL Classification

A10

Abstract

The coherence of the global economic system, created by its upswing in the first postwar decades, started to crumble in the '70s. The destabilizing shocks affected the entire world, but in an uneven manner, in different geographical areas and at different times, being felt most acutely, with devastating economic and social effects, in Third World countries.

Although the developed countries were affected as well, they always had means to combat or to diminish the adverse effects of the crises, leading to "gentler" consequences.

This paper focuses on four main aspects in postwar global economic expansion, namely: the '70s – the international monetary crisis and the oil shocks; the foreign debt crisis; the Latin American debt crisis, the Asian financial crises and the current global crisis.

1. Anii '70 – criza monetară internațională și sursele petroliere

Principiile fundamentale ale sistemului monetar internațional, stabilite în 1944 la Bretton Woods, au dovedit în cele din urmă și slăbiciunile majore ale acestuia – echilibrul balanțelor de plăți, crearea rezervelor monetare, stabilitatea cursurilor de schimb și convertibilitatea nelimitată în aur – determinând declanșarea unei recesiuni la începutul anilor '70 (Kindleberger, 1973; Siroen, 1991).

Factorul principal al crizei monetare internaționale l-a constituit o așa-numită „cuplare” a monedelor din sistem la dolarul american și prin acesta, o „cuplare” a economiilor la cea americană, ca urmare, pe de o parte, a practicării cursurilor de schimb fixe, iar pe de altă parte, a faptului că dolarul reprezenta principalul instrument de rezervă și de tranzacție. Astfel că, atunci când balanța de plăți a SUA a început să devină cronic deficitară, celelalte țări, în special europene și Japonia, și-au văzut sporite rezervele bănești și cantitatea de monedă din economie (Dunning, 1994; Foot et al 2003)

Ieșirea din criză impunea o reformă a sistemului monetar internațional de până atunci, fapt realizat prin intrarea în vigoare, doi ani mai târziu, a acordului de la Kingston din 1976, prin care s-a trecut la sistemul etalon-devize, aurul fiind demonetizat și înlocuit în funcția de etalon monetar internațional de DST. Pentru prima dată după creșterea economică prelungită a anilor 1960, economiile țărilor industrializate au scăzut din turaj, înregistrând ritmuri de creștere relativ scăzute, ceea ce a condus la creșterea rivalității în relațiile comerciale bilaterale și ca efect de domino intensificarea politicilor restrictive în domeniu. (Maoz, 1982; Modelski, 1987).

Pe o altă axă, economiile Europei Occidentale, respectiv a Statelor Unite ale Americii erau dependente în dezvoltarea lor la începutul anilor '70, de importurile de petrol din Orientul Mijlociu. Tensiunile geopolitice acumulate în regiune au culminat cu decizia statelor Organizației Țărilor Exportatoare de Petrol - OPEC de a majora drastic prețul acestei resurse energetice: de patru ori în 1973, și de peste două ori în 1979. Cum la nivelul aceluia deceniu cererea de resurse energetice, avea un impact important în dezvoltarea economică a statelor, această acțiune a avut drept consecințe, pe lângă reducerea veniturilor reale ale țărilor și diminuarea la maximum a importurilor de petrol ale țărilor în curs de dezvoltare, provocând o creștere dramatică indicelui prețurilor de consum și a numărului de șomeri în țările dezvoltate, precum și înjumătățirea – în unele cazuri reducerea la o treime – ratei de creșterea anuale a volumului Produsului Intern Brut (tabelul 1). Astfel, în SUA

și Marea Britanie unde rata de creștere a PIB, a cunoscut o îmbunătățire în perioada 1960-1973 (3.8% SUA, 2.8% UK) ea s-a prăbușit la 2,4% SUA și 0.9 UK (Beaud, 2000) Diminuarea nivelului acestui indicator în primii ani ai deceniului șapte, pentru celelalte state dezvoltate – Franța a scăzut de la 5.6% creștere PIB în perioada 1960-1970, la 2.9% în perioada 1973-1978 în timp ce Republica Federală Germania și Japonia au înregistrat scăderi de 2.7, respectiv 7.5 puncte procentuale.

Explozia prețului petrolului precum și a altor materii prime ca de exemplu cerealele a afectat statele lumii în mod diferit funcție de: 1. gradul de dependență a respectivelor țări de aceste resurse; 2. de ponderea importului lor în totalul consumului; 3. de rezervele financiare a acestor țări. Funcție de acești factori au fost propagate în economie reacții tip domino ce s-au reflectat, într-o primă fază, în indicele general al prețurilor, a cărui creștere, alături de diminuarea producției și a creșterii economice în general, a făcut posibilă ivirea unui fenomen neașteptat: stagflația – băncile naționale luând măsuri excesive de stimulare a politicilor monetare pentru a contracara recesiunea ce a rezultat, au cauzat în fapt o spirală scăpată de sub control a creșterii prețurilor și salariilor. (Siroen, 1991; Lawrence, 1996).

2. Criza datoriei externe

Dacă statele industrializate au avut la îndemână pentru ieșirea din criză politici deflaționiste, nu același lucru putem spune despre țările în dezvoltare și cele din lumea a treia. Ele au fost nevoite să se împrumute masiv – tentate, de altfel, de ieșirea temporară a creditelor – pentru a-și redresa balanța comercială (Hinsley, 1967; Guzzini, 2000). Era, în fapt, începutul unei noi crize, care se va manifesta cu putere abia peste un deceniu și anume criza datoriei externe.

Criza a afectat cel mai puternic statele în curs de dezvoltare din America de Sud, ca urmare a faptului că acestea nu și-au restructurat economiile în urma la exploziei prețurilor la nivel internațional, considerând că pot contracara ratele în creștere constantă ale inflației prin împrumuturi masive pentru a-și acoperi deficitele naționale.

Dar planurile lor nu s-au potrivit cu realitatea din teren, pentru că politicile antiinflaționiste promovate de țările industrializate occidentale dublate de politica restrictivă inițiată de Federal Reserve din SUA la începutul anilor '80 au urcat ratele dobânzii, au apreciat dolarul și au redus prețurile mondiale de export. Creșterea succesivă dobânzilor a avut pentru debitori efectul de creștere

a nevoii de finanțare, iar reducerea prețurilor de export i-a pus în imposibilitatea de a-și achita datoriile. Astfel, țările îndatorate nu mai puteau face față unor dobânzi în creștere și în plus, recesiunea mondială provocată de dobânzile ridicate a condus la scăderea prețurilor materiilor prime și deci, în consecință la reducerea încasărilor din exporturi pentru debitori.

Analiza indicatorului Datorie/Exporturi prezentat în tabelul 2 pentru perioada 1982-1990, indică faptul că debitorii nu au reușit să performeze la nivelul exporturilor încât să-și acopere datoriile din aceste surse. Astfel, nivelul datoriei totale a țărilor în curs de dezvoltare în perioada 1982-1980 a crescut de la 780.5 de miliarde dolari la nivelul anului 1982 la 1288.4 miliarde de dolari, rezultând deci o adâncire a datoriei totale externe de 507.9 miliarde dolari în numai 8 ani.

Una din soluțiile de evitare a creșterii datoriei utilizată de unele țări, din sud-estul Asiei, s-a axat pe expansiunea exporturilor, în timp ce alte state asiatice, cum a fost cazul Indiei și Chinei, s-au folosit de costurile reduse ale forței de muncă autohtone pentru stimularea investițiilor din partea țărilor puternic industrializate.

Un aspect important de analizat în contextul problematicii acestui studiu este cel al statelor cu potențial de export relativ îngust, axate pe o structură în care predomină materiile prime și produsele agricole. Scăderea prețurilor la materii prime impusă de politicile țărilor industrializate au dus la dificultăți majore pentru economiile lor, astfel încât ele s-au confruntat cu dificultăți mai mari în ceea ce privește rambursarea împrumuturilor (vezi tabelul 3). Astfel datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare din Africa s-a triplat în 10 ani, crescând de la 112,113 miliarde dolari în 1980, la 201,051 miliarde în 1990. Opt ani mai târziu aceste țări mai aveau un plus de datorie în valoare de 54,76 miliarde dolari. În aceeași perioadă țările din America Latină au înregistrat o creștere de 3 ori a externe în timp ce Rusia și țările din Europa de Est au înregistrat o creștere de aproape 7 ori a datoriei. În ce privește datoria țărilor asiatice aceasta a crescut de aproximativ șase ori în intervalul 1980-1998 (datele nu includ Japonia, Singapore, Hong Kong și Brunei).

Un moment critic în dinamica datoriei externe îl reprezintă ziua de 15 august 1982, când Mexicul a intrat în incapacitate de plată cerând un moratoriu pentru o datorie de 80 miliarde de dolari. Exemplul Mexicului a fost urmat apoi de majoritatea marilor debitori, în special țări latino-americane: Argentina, Brazilia, Peru, Chile, Ecuador, Venezuela, dar și de Maroc și altele.

Blocajele apărute au fost evitate cu ajutorul FMI prin creșterea împrumuturilor către aceste țări. Totuși aceste măsuri s-au dovedit insuficiente datorită țărilor în curs de dezvoltare majorându-se după cum am arătat pe parcursul ultimelor decenii al secolului XX. S-a recurs chiar la ajutoare suplimentare pentru aceste țări, în două rânduri: o dată în 1985, prin planul Baker, care prevedea acordarea a aproape 30 de miliarde de dolari în calitate de împrumut pentru 50 din statele cele mai îndatorate, iar a doua oară în 1989, prin planul Brady, care propunea anularea datoriei celor mai mari debitori.

Cu toate acestea, similar perioadei 1970-1980, când țările în curs de dezvoltare și-au văzut anulat avantajul beneficiii de împrumuturi datorită scumpirii prețului barilului de petrol - pentru importul căruia au fost nevoite să plătească mai mult - la nivelul anului 1989, ajutoarele primite prin planul Brady, au dus la majorarea dobânzilor de către marile bănci care nemulțumite de această soluție.

În ciuda eforturilor organizațiilor multilaterale și a statelor dezvoltate (cu precizarea că ajutoarele pentru dezvoltare au scăzut constant), problema datoriei externe a țărilor în curs de dezvoltare nu a fost rezolvată; dimpotrivă, ea s-a acumulat în timp, devenind o povară pentru economia după cum arată datele surprinse în tabelul 3.

Apreciem că metodele de ajutorare a țărilor datornice (împrumuturi, anulări de datorii, reeșalonări etc.) sunt de natură să trateze efectele și nu cauzele datoriei externe. Atât timp cât nu se combat cauzele reale care sunt subdezvoltarea și structurile economice profund ineficiente (ajutoarele de stat pentru agenți economici ineficienți, deficit de colectare de taxe, producție de slabă calitate, lipsa produselor care încorporează tehnologii înaltă), statele afectate nu au nici o șansă de redresare. Împrumuturile care nu sunt axate pe dezvoltare, ci pentru plata altor datorii sau a salariilor, nu sunt altceva decât un medicament ineficient iar pacientul va intra mai devreme sau mai târziu în stap cardiac.

În opinia magnatului George Soros, FMI a devenit responsabil pentru ceea ce „fundamentalistii de piață” numesc „hazard moral”: „în caz de criză, cei ce acordă împrumuturi pot recurge la FMI pentru ajutor”, instituția venind în sprijinul țărilor în dificultate pentru ca acestea să-și onoreze obligațiile de plată față de creditorii (Soros, 1999). Într-adevăr, fenomenul a extins utilizarea unor atare practici în cazul crizelor ultimului deceniu, amplificând efectele lor.

3. Crizele Americii Latine, criza asiatică

Un alt moment de răscruce pentru deceniul opt al secolului trecut, caracterizând de această dată piețele bursiere, a fost ziua de 19 octombrie 1987, „*lunea neagră*” de la bursa New-York-*eză*. Indicele Dow Jones a înregistrat o scădere record de peste 500 de puncte, crahul afectând în lanț principalele centre bursiere ale lumii: Londra, Tokio, Frankfurt, Paris, Singapore și Hong-Kong.

Acest eveniment nedorit, dar de așteptat după cum au apreciat specialiștii, a izbucnit în contextul apariției pe piață a noi instrumente profitabile de investiție, derivate și sintetice, care au atras spre economia financiară capitaluri din ce în ce mai importante (Popa, 1995; Jonquieres, 2000; Maddison, 2001). Astfel, a început să se manifeste o tendință de decuplare a bursei de economia reală, tendință generalizată o dată cu sporirea tranzacțiilor inter-întreprinderi din a doua jumătate a anilor '80.

L-a sfârșitul anului 1994 Mexicul s-a aflat din nou în fața unei crize, de data aceasta *de natură valutară și financiară*, care s-a propagat cu rapiditate și pe alte piețe financiare, prin așa numitul „efect tequila” (Popa, 1995). Cauzele crizei, care au dus la devalorizarea peso-ului mexican și la căderea spectaculoasă a bursei din această țară, au fost, în opinia unor specialiști, adâncirea integrării piețelor de capital, participarea în proporție crescândă la finanțarea țărilor în curs de dezvoltare a altor investitori instituționali privați (precum fondurile mutuale) decât a băncilor comerciale și sporirea rapidă a investițiilor de portofoliu (Dăianu, 1996).

Creșterea economică explozivă a tigrilor asiatici din Asia de Est a fost întreruptă de un eveniment de o deosebită complexitate și amploare survenit în funcționarea piețelor financiare în formare din zonă (și nu numai) – *criza financiară asiatică* din 1997-1998. Analiztii fenomenului au susținut că prima cauză a crizei a constituit-o alinierea eronată a monedelor naționale, cu alte cuvinte aranjamentul informal care lega monedele naționale ale statelor din Asia de Est de dolarul american (Funabashi, 1995; Soros, 1999). Încrederea în stabilitatea aranjamentului a impulsionat băncile și întreprinzătorii locali să contracteze împrumuturi în valută străină, convertind sumele obținute în monedă națională, fără a asigura acoperirea lor prin operațiuni de hedging valutar. Aceste sume au fost ulterior împrumutate sau investite în proiecte locale, de cele mai multe ori din domeniul imobiliar. Declinul piețelor imobiliare, coroborat cu faptul că moneda chineză a cunoscut în această perioadă o subevaluare - dolarul s-a aprecindu-se puternic față de yen - a condus la deteriorarea balanței comerciale a statelor respective.

Criza piețelor emergente asiatice a izbucnit în iulie 1997, în momentul în care autoritățile thailandeze au abandonat aranjamentul de curs legat de dolar și au lăsat moneda să evolueze liber. După Thailanda, criza a lovit natural în statele interconectate economic: Malaiezia, Indonezia, Filipine, Coreea de Sud și alte state de pe continent, dar a afectat în egală măsură și Rusia, Africa de Sud și Brazilia.

Indicii bursieri s-au depreciat rapid, monedele s-au devalorizat, băncile au dat faliment, iar FMI a intervenit prin ceea ce știe mai bine: împrumuturi contra obligația guvernelor de a aplica măsuri de corecție financiară și creșteri de taxe. În opinia multor specialiști criza s-a declanșat cu întârziere, au fiind de așteptat, deoarece țările în cauză și-au susținut artificial monedele naționale, iar băncile internaționale au continuat să acorde credite amăgite fiind de rata de dezvoltare deosebită a firmelor asiatice.

Băncile sud-coreene care acordaseră credite în vederea sprijinirii industriei, nu au mai putut să își recupereze datoriile, creditele intrând în categoria „toxică”. Pentru ieșirea din impas bancile sud-coreene au recurs, la rândul lor, la credite din partea unor instituții bancare din străinătate. Pentru a avea profitul scontat, care să se reflecte în valoarea acțiunilor, au investit financiar pe noi piețe rentabile, dar riscante precum Indonezia, Rusia, Brazilia. Criza propagandu-se a acționat ca un bumerang asupra băncilor și a firmelor sud-coreene.

Măsurile luate pentru revigorarea bursei au vizat controlul strict al operațiunilor speculative, sporirea garanțiilor și o mai bună reglementare a tranzacțiilor. Cert este că această criză a bursei a avut o influență majoră în diminuarea investițiilor directe de capital în țările afectate și redirectionarea acestora către pieța chineză. Scăderea cursului acțiunilor și creșterea nesiguranței în afaceri au scumpit creditul amplificând astfel datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare.

Aceste evenimente au frânat avântul luat de piețele asiatice în anii postbelici și au avut influențe puternic destabilizatoare pentru economiile țărilor în curs de dezvoltare și cele din lumea a treia. Cu toate acestea a producția mondială a continuat să crească, - deși în ritmuri mai reduse - comerțul internațional și piețele de capital a țărilor dezvoltate au cunoscut o accelerare deosebită, sfârșitul secolului XX fiind martorul unei noi epoci în domeniul, transporturilor, informaticii și telecomunicațiilor, care au modificat localizarea producției și a centrelor de dezvoltare comercializarea și gestiunea de o manieră de neimaginat în urma cu câțiva ani. Cu toate acestea

lecțiile secolului trecut au fost uitate, greșelile repetate la indigo și lumea secolului XXI s-a trezit în fața unei noi crize.

4. Criza mondială actuală

Economia mondială a început anul 2007 cu o creștere impresionantă și a încheiat pe trend descendent. Două șocuri, sinergice și foarte puternice, au destabilizat-o. Primul șoc a fost cel petrolier. Astfel, prețul barilului de țiței a înregistrat un salt neverosibil la vremea aceea, ajungând, în luna noiembrie 2007, la aproape o sută de dolari barilul. Cum economia americană este dependentă de petrol, explozia prețului acestuia a determinat pe mulți analiști să vorbească de un al treilea șoc petrolier major.

Cauzele producerii celor trei șocuri petroliere au puncte comune dar și deosebiri fundamentale. Astfel, dacă primele două șocuri au fost produse de criza ofertei, cel de-al treilea, a avut la bază criza cererii. Aproximativ jumătate din creșterea cererii de energie este datorată economiilor Chinei și Indiei, ale căror nevoi se preconizează a dubla în următorii 15 ani, conform datelor oferite de Agenția Internațională pentru Energie.

Prețul barilului, care s-a triplat ulterior anului 2004, a avut o creștere mai abruptă decât în anii '80, chiar dacă în termeni reali nu s-a depășit nivelul din 1981 (Wendt, 1999; Griffiths, 2003, Peptine & Țigănaș, 2012). Cauza comună este determinată în toate cazurile de factorii geopolitici care au jucat un rol definitoriu. Este vorba de conflictul arabo-israelian din 1973 (responsabil pentru primul șoc), de războiul dintre Iran și Irak din anii 1980-1988 (care au provocat al doilea șoc petrolier) și recent de tensiunile din jurul Irakului, Iranului, Libiei și Venezuelei în ultimul caz.

În ansamblu, economia mondială a învățat din șocurile precedente și a fost mult mai bine pregătită pentru problemele prezente. Și asta datorită următorilor factori:

-urmărire a învățămintelor trase în anii '70, țările dezvoltate au redus impactul prețului petrolului în economiile lor prin implementarea de noi tehnologii care au dus la scăderea consumului de petrol concomitent cu creșterea eficienței energetice: introducerea motoarelor hibrid, respectiv electrice, eficientizarea motoarelor pe benzină, s.a.m.d

-în prezent economiile dezvoltate se bazează mai mult pe servicii și industria de vârf sectoare ce depind într-o măsură mai mică de variația prețului barilului de petrol..

Pe de altă parte, statele care nu au operat restructurări semnificative în structura economiei reale pentru reducerea consumului de energie - cum este și cazul țării noastre - au rămas afectate de creșterile prețului petrolului.

O altă undă de șoc recepționată de economia mondială în anul 2007 a fost cea financiară, cu punct de declanșare în Statele Unite ale Americii datorită crizei creditului ipotecar. Infuziile masive de capital pentru a se reduce linistea pe pietele financiare nu au avut din păcate rezultatele scontate datorită globalizării piețelor. Ca exemplu, sistemul bancar britanic a primit în această perioadă o lovitură mai profundă decât cea înregistrată în sectorul american.

Pierderile înregistrate în 2007 au fost semnificative dar nu au avut un risc major datorită unei politici coerente și a eforturilor conjugate ale guvernatorilor băncilor economiilor dezvoltate: Trezoreria Americană, BCE - Banca Centrală Europeană, și Banca Japoniei.

Această perioadă nu se poate pune în oglindă cu Marea Criză din anii 1930, având în vedere acțiunile determinate ale autorităților din întreaga lume, dar a lăsat urme adânci asupra sistemului economic din prezent, prin contracția cererii și creșterea pudenței în sistemul bancar.

Statele Unite, în rolul lor global de locomotivă economică și-au încetinit ritmul de creștere apărând la orizont spectrul sumbru al unei posibile recesiuni. Interconectarea economiilor reprezintă un avantaj dar și un factor de risc major. Astfel, alegerile din acest an pot fi definitorii pentru infuziile de capital în economia americană care vor dicta ieșirea sau intrarea în recesiune.

În ecuația economiei globale actuale trebuie să mai avem în vedere un factor geopolitic deosebit de important.

Ocuparea Crimeii de către Rusia a declanșat o nouă criză în relațiile internaționale, criză care s-a amplificat cu intervenția acesteia în Siria. Milioanele de refugiați pun o presiune deosebită asupra economiilor occidentale, partener principal al Americii. Scăderea artificială a prețului barilului de petrol impusă cu ajutorul aliaților SUA din golful Persic este menită a ruina economia Rusiei care depinde într-o mare măsură de veniturile obținute prin vânzarea de țiței. Simultan, această scădere a prețului generează un suflu de oxigen în economia americană. Cheltuielile militare cresc și o dată cu ele și industria de armament care redevine extrem de profitabilă.

Capitalismul va supraviețui dar într-o formă mult schimbată pentru că în toată lumea, încrederea într-o piață liberă financiară a scăzut dramatic.

De aceea, putem afirma că modelul actual al economiei este de domeniul trecutului. Intervența statului în economie va fi mult mai pregnantă ca în trecut și se vor finanța prioritar anumite ramuri economice. Deja se poate observa o intervenție masivă a guvernelor în industrie și sistemul bancar.

În multe dintre țările dezvoltate, se preconizează mărirea deficitului bugetar, astfel că acoperirea acestuia va deveni o prioritate pentru decidenți.

În plus jocul unor țări emergente precum India, China, care se doresc a fi actori globali complică și mai mult ecuația actuală de putere. Alături de Rusia, Africa de Sud și Brazilia, țările BRICS doresc o alternativă la Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional.

Europa trebuie să își restructureze economia pentru a rămâne competitivă. Solidaritatea europeană care este greu pusă la încercare în aceste zile trebuie să rămână o constantă. O eventuală disoluție a spațiului Schengen sau un Brexit poate fi fatal Uniunii Europene.

Bibliografie

- [1] Beaud, M., Dostaler, G. (2000). *Gândirea economică de după Keynes*, Ed Eurosong&Book.
- [2] Dăianu, D. (1996). *Transformarea ca proces real*, Editura IRLI, București.
- [3] Dunning, J.H. (1994). *Globalization, Economic Restructuring and Development*, The Sixth Lecture Act, Palais des Nation, on the occasion of the thirtieth anniversary of UNCTAD, 29 April.
- [4] Foot, R., MacFarlane, N.S., Mastanduno, M. (2003). *US Hegemony and International Organizations*, Oxford University Press, New York.
- [5] Funabashi, Y. (1995). *Asia Pacific fusion: Japan's Role in APEC*, Institutul de Economie Internațională, Washington DC.
- [6] Griffiths, M. (2003). *Relații internaționale (școli, curente, gânditori)*, Editura Ziua, București.
- [7] Guzzini, S. (2000). *Realism și relații internaționale*, Institutul European, 2000.
- [8] Hinsley, F.H. (1967). *Power and the Pursuit of Peace*, Cambridge University Press, London.
- [9] Jonquieres, G. (2000). *Asian Ambition*, The Financial Times, noiembrie.
- [10] Kindleberger, C. (1973) *The World in Depression 1919-1939*, University of California Press, Los Angeles.
- [11] Lawrence, R. (1996). *Regionalism, multilateralism and Deeper integration*, Institutul de Relații Internaționale din Washington DC.
- [12] Maddison, A. (2001). *The World Economy: A Millennial Perspective*, OECD.
- [13] Maoz, Z. (1982). *Paths to Conflict: International Dispute Initiation, 1816-1976*, Boulder, Westview.
- [14] Modelski, G. (1987). *Long Cycles in World Politics*, University of Washington Press, Seattle.
- [15] Peptine, C., Țigănaș, C.G. (2012). Political business cycle and economic instability, *CES Working Papers, Vol. 4, nr. 4*; p.853- 865.
- [16] Popa, I. (1995). *Bursa*, Editura Adevărul, București.
- [17] Siroen, J. M. (1991). *Le desordre monetaire international*, Hatier, Paris.
- [18] Soros, G. (1999). *Criza capitalismului global. Societatea deschisă în primejdie*, Editura Polirom, Iași.
- [19] Văcărel, I. (1995). *Relații financiare internaționale*, Editura Academiei Române, București.
- [20] Wendt, A. (1999). *Social Theory of International Politics*, Cambridge University Press.
- [21] www.ft.com/home/uk

Tabelul nr. 1

Creșterea, inflația și șomajul în principalele țări capitaliste, anii '60 și '70

	SUA	Marea Britanie	Franța	RFG	Japonia
Rata creșterii anuale a volumului PIB (%)					
1960-1970	3,8	2,8	5,6	4,7	11,2
1970-1973	4,7	4,3	5,6	3,9	8,1
1973-1978	2,4	0,9	2,9	2,0	3,7
Indicele prețurilor de consum*					
1973	114	128	120	119	124
1977	156	249	183	146	204
Numărul de șomeri (milioane)					
1968	2,8	0,6	0,3	0,3	0,6
1973	4,3	0,6	0,4	0,3	0,7
1977	6,8	1,5	1,1	1,0	1,1
1979	6,2	1,3	1,2	0,8	1,1

* Bază 1970 = 100

Sursa: după Beaud, Michel, Dostaler Gilles *Gândirea economică de după Keynes*, EdEurosong&Book, 2000 *Op. cit.*, p. 250.

Tabelul nr. 2

Datoria totală a țărilor în curs de dezvoltare, 1982-1990 (miliarde dolari)

	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
Datoria	780,5	856,2	879,7	966,5	1066,1	1208,9	1200,6	1212,9	1288,4
Datorie/ Exporturi	156,5	172,1	162,3	180,8	200,5	187,0	158,2	142,4	134,1

Sursa: Văcărel, Iulian, *Relații financiare internaționale*, Editura Academiei Române, București, 1995, p. 475.

Tabelul nr.3

Datoria externă a țărilor în curs de dezvoltare, 1980, 1990 și 1998 (miliarde dolari)

	1980	1990	1998
Africa	112,113	270,051	324,814
Asia*	183,749	543,421	1052,881
America Latină	257,259	475,867	786,019
Europa de Est și fosta URSS	56,263	171,004	383,842

* fără Brunei, Japonia, Hong Kong, Singapore, Taiwan

Sursa: Maddison, Angus, *Op. cit.*, p. 166.